

LAUDACJA

Emil W. Pływaczewski

UROCZYSTOŚĆ NADANIA TYTUŁU DOKTORA HONORIS CAUSA UNIwersYTETU W BIAŁYMSTOKU PROF. DR. HAB. BRUNONOWI HOŁYSTOWI

[**słowa kluczowe:** Brunon Hołyst, laudacja, doktor honoris causa, kryminologia]

Streszczenie

8 kwietnia o godz. 12.00 w auli Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku odbyła się uroczystość nadania tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu w Białymstoku prof. zw. dr. hab. Brunonowi Hołystowi. Profesor Hołyst jest pierwszym polskim doktorem honoris causa z zakresu kryminalistyki, wybitnym uczonym klasy międzynarodowej, ekspertem cenionym w kryminalistyce, kryminologii, wikty-mologii i suicydologii, wychowawcą wielu profesorów i doktorów, przyjacielem młodzieży. Profesor jest autorem ponad 1000 prac naukowych, tłumaczonych na wiele języków m.in. angielski, niemiecki, chiński, japoński, rosyjski, ukraiński. Cechą dorobku naukowego prof. Hołysta jest łączenie teoretycznych dociekań z praktyką dotyczącą przeciwdziałania i zwalczania przestępczości i innych patologii społecznych. Profesor przez 60 lat swojej pracy naukowej związany był z Uniwersytetem Łódzkim. Obecnie pełni funkcję rektora Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie.

* * *

Wielce Szanowny Panie Profesorze Doktorze Honorowy
Uniwersytetu w Białymstoku,
Magnificencje, Wysoki Senacie,
Panowie Posłowie
Panowie Ministrowie
Szanowni Goście i Koledzy,
Młodzieży Akademicka
Panie i Panowie

Zgodnie z przyjętym akademickim zwyczajem i stosownie do decyzji Wysokiego Senatu przypadała mi w udziale zaszczytna rola przedstawienia laudacji, pochwały

osoby i dokonań Pana Profesora Brunona Hołysta, pierwszego polskiego profesora reprezentującego współczesne nauki penalne, któremu nasza uczelnia przyznaje godność doktora honoris causa. W szczególności wybitnymi osiągnięciami naukowymi i ustalonym autorytetem Profesora kierowały się inicjujące wnioski Rady: Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i naszego Wydziału Prawa, jak również Wysoki Senat Uniwersytetu w Białymstoku, który po wysłuchaniu opinii trzech znakomitych profesorów-recenzentów, nadał Mu Doktorat Honoris Causa.

Wielce Szanowny Doktorze Honoris Causa

W dniu 2 marca bieżącego roku Senat Uniwersytetu w Białymstoku jednomyślnie w głosowaniu tajnym nadał Ci tytuł *Doctor Honoris Causa* Uniwersytetu w Białymstoku, najwyższą honorową godność, jaką Uniwersytet może nadać. Przypomnijmy najważniejsze daty podejmowanych w tym zakresie procedur. W dniu 16 kwietnia 2010 r. Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego podjęła uchwałę w sprawie wystąpienia do Rady Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku o wystąpienie do Senatu UwB o uhonorowanie Pana Profesora Hołysta godnością *Doctor Honoris Causa* naszego uniwersytetu. Uchwała Rady Wydziału Prawa UwB w tej sprawie podjęta została w dniu 2 lipca 2010 r. Następnie Wysoki Senat w dniu 22 września 2010 r. podjął decyzję o wszczęciu procedury w tej sprawie i postanowił zwrócić się o wydanie opinii do uczonych reprezentujących różne środowiska uniwersyteckie: profesora zw. dr. hab. Huberta Koleckiego z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, profesora zw. dr. hab. Stanisława Pikulskiego z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz profesora zw. dr. hab. Tadeusza Tomaszewskiego z Uniwersytetu Warszawskiego. Pozwolę sobie przyłączyć się do słów serdecznego podziękowania skierowanych do Szanownych Recenzentów przez Jego Magnificencję, że zechcieli podjąć się zarówno trudu przygotowania opinii jak i przybycia na dzisiejszą uroczystość. Nie mógł do nas niestety przybyć Profesor Hubert Kolecki, którego serdecznie pozdrawiamy *on-line* życząc szybkiego powrotu do zdrowia.

Marcowa uchwała Senatu Uniwersytetu w Białymstoku zakończyła długą, zgodną z tradycją uniwersytecką procedurę, której geneza sięga początków 2010 r., kiedy to – Szanowny Doktorze Honorowy – wyraziłeś zgodę na taką procedurę. Jesteśmy Ci za to wdzięczni. To wielki zaszczyt dla Uniwersytetu, że do grona swych Doktorów Honorowych może zaliczyć tak wybitnego uczonego.

Szanowni Państwo,

Pozwólcie Państwo, że rozpocznę od zaszczytnej powinności, jaką jest skrótowne przedstawienie życiorysu Doktora Honorowego. Profesor Brunon Hołyst urodził się dnia 6 października 1930 r. w Rogowie w rodzinie nauczycielskiej. W 1952 r. ukończył Wydział Prawa Uniwersytetu Łódzkiego uzyskując tytuł magistra prawa. W 1962 r. przed Radą Wydziału Prawa Uniwersytetu Warszawskiego obronił pracę doktorską pt. „Kryminalistyczna problematyka pożarów”, uzyskując stopień naukowy doktora nauk prawnych z kryminalistyki. Był pierwszym doktorem z zakresu kryminalistyki w Polsce. W 1969 r. na podstawie rozprawy habilitacyjnej pt. „Zabójstwo. Studium kryminalistyczne i kryminologiczne” oraz pozostałego dorobku naukowego, Rada Wydziału Prawa Uniwersytetu Łódzkiego nadała Mu stopień doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie kryminologii. W 1974 r. został profesorem nadzwyczajnym a w 1978 r. profesorem zwyczajnym nauk prawnych.

Profesor Brunon Hołyst jest wybitną i wyjątkową osobowością w polskiej nauce. Jego dzieła z zakresu nauk penalnych, a zwłaszcza z kryminologii, kryminalistyki, wiktymologii i suicydologii wnoszą wiele do nauki polskiej oraz są szeroko znane na form międzynarodowym. Są cytowane w najważniejszych światowych dziełach z zakresu wymienionych nauk. Jest niezaprzeczalnym autorytetem naukowym i moralnym zasługującym na najwyższe zaszczyty. Jak podkreśla w swej recenzji Prof. Hubert KołECKI, „wszystkie (...) elementy i cechy aktywności naukowej oraz organizacyjnej Profesora spowodowały, że jest on najbardziej znanym na świecie kryminalistyką polskim. Przez wielu kryminalistów krajowych Profesor Hołyst uznawany jest za fenomen zdarzający się raz na kilka pokoleń”.

Profesor Brunon Hołyst prowadził wykłady na wielu zagranicznych uniwersytetach. Jako *visiting professor* wykładał w szczególności w Niemczech, Szwajcarii, Belgii, USA, Kanadzie, Chinach, Japonii i Indiach. Brał czynny udział w wielu kongresach międzynarodowych, wygłaszając referaty, które spotykały się z wielkim zaciekawieniem i uznaniem naukowym. W referatach tych podejmował najtrudniejsze tematy z zakresu kryminalistyki, kryminologii, wiktymologii i suicydologii. Osobiście mogę potwierdzić, iż wielokrotnie miałem ogromną przyjemność wysłuchiwanie opinii profesorów z różnych krajów, m.in. z Chin, Japonii, Niemiec, Rosji i USA, gloryfikujących wspaniałe naukowe osiągnięcia Pana Profesora Hołysta. Tyko nieliczni uczeni na świecie mogą poszczycić się wykładami na kilkunastu prestiżowych japońskich uniwersytetach. Niewątpliwie Profesor Hołyst w pełni zasługuje na przymiot – w polskich warunkach niestety dość elitarny – **uczonego klasy międzynarodowej**. Potwierdzają to także różne funkcje

Profesora w organizacjach międzynarodowych. Profesor był m.in. wiceprzewodniczącym Komitetu Zapobiegania Przestępczości ONZ, wiceprzewodniczącym Komisji Naukowej Międzynarodowego Towarzystwa Kryminologicznego, wiceprzewodniczącym Komisji Naukowej Światowego Towarzystwa Wiktymologicznego. Jest również członkiem korespondentem (od 1979 r.) Kanadyjskiej Międzynarodowej Akademii Nauk Humanistycznych i Społecznych oraz Kanadyjskiego Międzyamerykańskiego Instytutu Badawczego. Aktualnie jest też członkiem Światowego Stowarzyszenia Zapobiegania Samobójstwom. Pozostaje także w składzie Rady Konsultacyjnej Centralnego Biura Antykorupcyjnego i przewodniczy Komitetowi Doradczemu Komendanta Głównego Policji. Profesor KołECKI w recenzji swej podkreśla, iż Profesor Hołyst „*jest twórcą wyjątkowym i eminentnym ze względu na: obszerność i różnorodność (rozległość) tematyczną swego dorobku badawczego i publikacyjnego oraz ogrom podjętych oraz skutecznie wykonanych działań dydaktycznych i organizacyjnych.*”

Profesor Hołyst jest autorem bądź współautorem ponad 70 prac naukowych o charakterze monograficznym. Do najważniejszych dzieł Profesora należy zaliczyć: *Kryminalistykę* (11 wydań, pierwsze wydanie w 1973 r.), *Kryminologię* (10 wydań, pierwsze wydanie w 1977 r.), *Wiktymologię* (2006 r.), *Suicydologię* (2002 r.), dzisiaj już wręcz kultową *Comparative Criminology* (Lexington Massachusetts, Toronto 1983 r., wydanie japońskie w 1986 r., wydanie chińskie w 1989 r.), *Psychologię kryminalistyczną* (3 wydania, ostatnie 2009 r.), *Socjologię kryminalistyczną* (t. I i II, 2007) oraz *Terroryzm* (II tomy, 2009 r., i II wydanie, 2010). W tym ostatnim dziele Profesor Hołyst dokonał **pierwszej** nie tylko w Polsce, lecz również w Europie, a być może także i na świecie, kompleksowej diagnozy zjawiska terroryzmu, reprezentując niezwykle pożądane, lecz jednocześnie niełatwe w realizacji podejście **interdyscyplinarne**. Kolejnym, unikatowym w skali europejskiej, dziełem Profesora jest „Policja na świecie”, opublikowana w 2010 r.

Ogółem Profesor Hołyst opublikował około 1000 prac naukowych, a pierwsze z nich prace ukazały się już w 1955 r. Jego publikacje publikowane były w wielu językach, zwłaszcza zaś w angielskim, niemieckim, chińskim, japońskim i rosyjskim. Aktualnie trzy podręczniki Profesora przygotowywane są do wydania w Federacji Rosyjskiej.

Pewnym wyjaśnieniem fenomenu tak rozległego dorobku oraz niezwykle wysokiej aktywności naukowej – jak pisze w swej recenzji profesor Tadeusz Tomaszewski – mogą być słowa samego Profesora Brunona Hołysta, które można traktować jako swoiste motto dla jego całej, 60-letniej działalności naukowej. Stwierdził On bowiem, iż *kariera naukowa jest wprawdzie ciężka, ale jednocześnie bardzo atrakcyjna, gdyż zdrowa kariera naukowa ma w sobie element sportu intelektualnego – człowiek chce*

się piąć coraz wyżej. W nauce ten pęd nigdy się nie kończy – kiedy podejmuje się nowy temat, to jakby wspinać się na nieznane szczyty gór”.

Nieprzeciętność formatu naukowego Profesora Brunona Hołysta powoduje, że dokonanie syntetycznej oceny oraz przedstawienie wszystkich zasadniczych cech wyróżniających jego dorobek naukowy nie jest łatwe. W dorobku naukowym Profesora uderza rozległość tematyki badawczej. Jej zakres ilustrują publikacje, które profesor wykonuje w sposób nowatorski i twórczy, tak pod względem merytorycznym, jak i metodologicznym.

Analizując ewolucję dociekań naukowych Profesora nietrudno zauważyć, że po uzyskaniu tytułu profesora nastąpiło wyraźne przesunięcie akcentów w kierunku syntezy i uogólnień, budowania teorii a nawet tworzenia filozofii podstawowych problemów kryminologii i kryminalistyki. Klasycznym przykładem mogą tu być takie dzieła, jak: „Kryminologia”, „Kryminalistyka”, „Socjologia kryminalistyczna”, „Psychologia przesłuchań świadka”, „Wiktymologia”, „Na granicy życia i śmierci. Studium kryminologiczne i wiktymologiczne”, „Suicydologia”, „Samobójstwo. Przypadek czy konieczność”, czy wspomniany już wcześniej „Terroryzm”. *Biorąc pod uwagę liczbę publikacji, ale także ich objętość oraz wartość naukową i badawczą, dorobek ten – jak zauważa w swej recenzji profesor Tomaszewski – można określić jako wyjątkowy w skali światowej. Na podkreślenie zasługuje przy tym fakt, że publikowane prace dotyczą bardzo szerokiego spektrum dziedzin prawniczych (...), świadcząc o szerokiej wiedzy i wielkiej erudycji ich autora”.*

Cechą twórczości naukowej Profesora Hołysta jest dążenie do łączenia teoretycznego rozwoju Jego dociekań naukowych z aktualnymi potrzebami praktyki, którym teoria musi służyć. Dowodem tego są liczne, pionierskie publikacje, w których znajdują odbicie takie zjawiska jak: podpalenie zbrodnicze, zabójstwo, samobójstwo, narkomania, terroryzm oraz zjawisko przestępczości i jej przeciwdziałanie. W wielu przypadkach ustalenia naukowe Profesora Hołysta stanowiły podwaliny zwalczania tych patologii jeszcze *in statu nascendi* lub w fazie intensywnego rozwoju.

Praca naukowa Profesora Hołysta charakteryzuje się wyjątkowo jasnym i precyzyjnym określeniem celu badań i analiz, głęboką znajomością realiów badanego problemu, precyzyjną, wielokierunkową, wielopłaszczyznową i wieloaspektową analizą podjętego tematu oraz jasnym wskazaniem konkretnych propozycji przydatnych w praktyce. Dobitnym tego przykładem mogą być prace dotyczące wybranych kategorii przestępstw i zjawisk kryminogennych.

Profesor Hołyst wielokrotnie wypowiadał się publicznie na temat pożądanых kierunków zmian zarówno w prawie, jak i w praktyce funkcjonowania policji, pro-

kuratury i wymiaru sprawiedliwości. Niejednokrotnie też wskazywał na słabości polskiego systemu organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości, zwłaszcza zaś policji, która jest niedoinwestowana, zarobki policjantów są niskie, ich umiejętności i wyposażenie skromne w porównaniu z siłą, bezwzględnością i środkami, jakimi dysponują zawodowi przestępcy. Wielokrotnie podkreślał, iż niezbędnym warunkiem skuteczności walki z przestępczością są badania naukowe dotyczące przestępczości i środków jej zwalczania. Badania empiryczne odgrywają też ważną rolę w zwalczaniu innych zjawisk patologii społecznej.

Profesor Stanisław Pikulski w recenzji swej podkreśla, iż *znamienną cechą twórczości prof. B. Hołysty jest autonomiczność myślenia naukowego. Wbrew funkcjonującym schematom czy stereotypom Profesor wskazuje bezpodstawność i błędność wielu przestarzałych koncepcji kryminologicznych i kryminalistycznych, całkowicie nieadekwatnych do wielu dziedzin aktualnej rzeczywistości. Przykładem tego są liczne prace, w których silnie akcentowana jest potrzeba zmian koncepcji przeciwdziałania współczesnej przestępczości, a w konsekwencji konieczność modyfikacji wielu modeli teoretyczno-kryminalistycznych oraz kierunków działań praktycznych.*

Wspomnieć też trzeba o wielkim wkładzie Profesora Hołysty w rozwój kadry naukowej z zakresu nauk penalnych. Profesor uczestniczył w rozwoju naukowym kilku pokoleń polskich kryminalistyków i kryminologów. Był trzykrotnie promotorem w postępowaniach o nadanie tytułu *Doctor Honoris Causa* i promotorem 20 prac doktorskich. Wystąpił w kilkudziesięciu przewodach w roli **wnikliwego** – jak podkreśla w swej recenzji Profesor KołECKI – **recenzenta** prac doktorskich oraz habilitacyjnych i dorobku naukowego, a także w postępowaniach o nadanie tytułu profesora. Dwukrotnie był członkiem Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych. Recenzenci podnoszą również, iż w trosce o pozyskanie i rozwój młodych naukowców z dziedziny kryminalistyki, Profesor ufundował coroczną nagrodę za najlepsze prace naukowe z zakresu kryminalistyki, przyznawane przez Radę Naukową w konkursach organizowanych przez Polskie Towarzystwo Kryminalistyczne.

Szanowni Recenzenci eksponują także liczne zasługi organizacyjne Profesora. W latach 1953-1955 był zatrudniony w charakterze pracownika naukowego w Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich. W latach 1955-62 pełnił funkcję redaktora czasopisma „Problemy Kryminalistyki”. Od 1961 r. do 2000 r. był zatrudniony na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, przechodząc kolejno od asystenta, adiunkta, docenta, do profesora zwyczajnego; pełnił tam również funkcję kierownika Katedry Kryminologii i Kryminalistyki. Po przejściu na emeryturę Profesor nadal pracuje na tym Wydziale.

Uroczystość nadania tytułu Doktora Honoris Causa...

W latach 1974-1990 Profesor Hołyst pełnił funkcję dyrektora Instytutu Problematyki Przestępczości w Warszawie. W 1993 r. zorganizował Europejskie Poddyplomowe Studium Problematyki Przestępczości przy Uniwersytecie Łódzkim. Było to dowodem – jak wskazuje w swej recenzji Profesor KołECKI – znajomości realiów współczesnej przestępczości w Polsce i w Europie oraz potrzeb w zakresie jej zwalczania. Warto też podkreślić, iż Profesor Hołyst jest inicjatorem i założycielem, a obecnie członkiem honorowym Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego, które za wkład w jego rozwój w 2009 roku uhonorowało Go Medalem za Zasługi dla Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego. W roku ubiegłym Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie nadała Mu swoje najwyższe odznaczenie Zaszczytny Medal „**Pro Meritis Academician Administrationis Publicae Securitatis**”. Obecnie Profesor Hołyst jest kierownikiem Katedry Kryminologii i Kryminalistyki w Wyższej Szkole Menedżerskiej w Warszawie pełniąc jednocześnie funkcję rektora tej Uczelni.

Na zakończenie pozwolę sobie na krótką refleksję natury osobistej. Osiemnaście lat temu jako pracownik naukowy Wydziału Prawa i Administracji UMK w Toruniu przyjąłem propozycję zatrudnienia na Wydziale Prawa w Białymstoku, który pozostawał wtedy w ramach struktur Uniwersytetu Warszawskiego. Z różnych względów nie była to wówczas decyzja łatwa. Sądzę, że z dzisiejszej perspektywy warto było podjąć taką decyzję, żeby **tu i teraz** być uczestnikiem tej wspaniałej uroczystości, która stanowi wyróżnienie i uhonorowanie zarówno wspaniałych osiągnięć Profesora, jak i środowiska kryminalistyków i kryminologów w Polsce, dla których Profesor jest niezaprzeczalnym Autorytetem. Jest to również kolejne ogromne wyróżnienie naszego Uniwersytetu, Wydziału Prawa, a zwłaszcza funkcjonującego na nim szeroko rozumianego środowiska karnistycznego, które Pan Profesor Hołyst od blisko dwudziestu lat życzliwie wspomaga swoją wielką wiedzą i doświadczeniem.

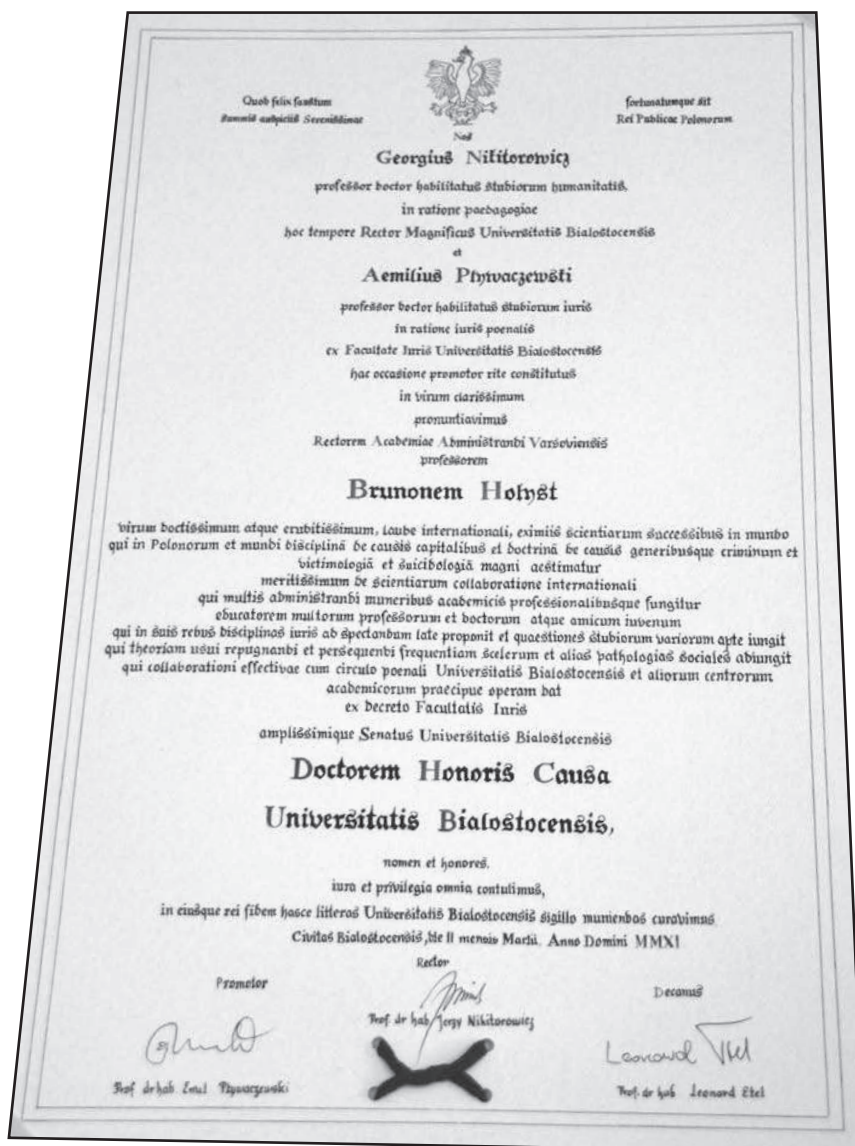
Wielce Szanowny Doktorze Honoris Causa, Mistrzu

Niech mi wolno będzie wyrazić przekonanie, że dzisiejsza uroczystość będzie kolejnym ważnym etapem na chwalebnej drodze zarówno Twojej, Szanowny Doktorze Honoris Causa, jak i naszego Uniwersytetu.

Jestem też przekonany, że wyróżnienie to spotkało Cię zarówno z racji wybitnych, **na niespotykaną dotąd skalę**, osiągnięć naukowo-badawczych, dydaktycznych i organizacyjnych, jakie odniosłeś zarówno w kraju, jak i na arenie międzynarodowej, jak również jest wyrazem uznania i szacunku, jaki zyskałeś

Emil W. Pływaczewski

sobie w polskim środowisku penalistycznym i w społeczności akademickiej naszego Uniwersytetu. Niech wyróżnienie to przyczyni się do kolejnych Twoich przedsięwzięć na trudnej drodze – i tu użyję przerośni Pana Profesora – *dalszego wspinania się na nieznane szczyty gór*.

Fot. Dyplom Doktora Honoris Causa Uniwersytetu w Białymstoku wręczony prof. dr hab. Brunonowi Hołyśtowi.